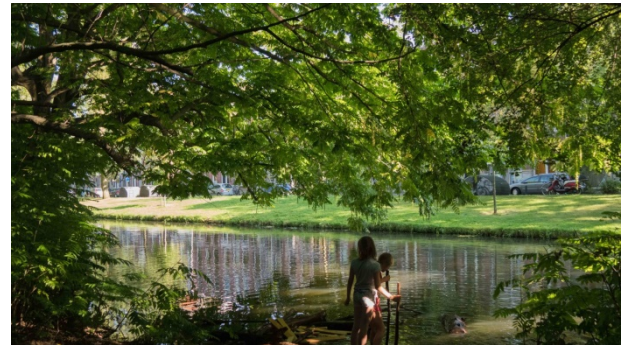

Maatregelenplan wateroverlast Rotterdam 2018-2019

Colofon

Naam	Maatregelenplan Wateroverlast Rotterdam 2018-2019
Onderdeel	Programma Wateroverlast Rotterdam Gebiedsproces Rotterdam
Auteurs	Jurgen Bals, Nora Prins, Joeri Schenk en Mathilde Twelkemeijer
Opdrachtgever	René van den Berg
Kenmerk	2018.04042
Status	Vastgesteld in de D&H-vergadering van 8 mei 2018
Organisatie	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Rotterdam waterbestendig

Programma wateroverlast Rotterdam

Het aanpakken van de wateroverlastopgave in Rotterdam is één van de belangrijke opgaven van HHSK. In het “Waterbeheerplan 2016-2021” is deze opgave als prioriteit benoemd. Wat de ambitie van op dit vlak is en hoe we Rotterdam waterbestendig willen maken, is vastgelegd in het “Programmaplan wateroverlast Rotterdam” (PWR). In dit programmaplan worden twee doelen benoemd:

1. Rotterdammers, overheden en professionals zijn zich in 2021 bewust van het omringende watersysteem, de gevolgen van wateroverlast en de wijze waarop men zelf kan bijdragen aan integrale oplossingen.
2. Economische of onomkeerbare schade door wateroverlast wordt zoveel mogelijk voorkomen door regenwater te infiltreren in de bodem of vast te houden daar waar het valt.

Het PWR blijft ongewijzigd en bevat het kader voor het programma. Het eerste maatregelenplan was gericht op de jaren 2016-2017. Voor de jaren 2018-2019 is opnieuw een maatregelenplan opgesteld. Het voorliggende “Maatregelenplan wateroverlast Rotterdam” (MWR) richt zich op de periode van 2018-2019. Het programmaplan en maatregelenplan vormen samen het kader voor het verkleinen, of zelfs oplossen, van de wateroverlastopgave in Rotterdam.

Het programma wateroverlast Rotterdam is onderdeel van het gebiedsproces Rotterdam. Binnen het gebiedsproces Rotterdam worden de opgaven, kansen en projecten in Rotterdam integraal benaderd en aangepakt.

Het maatregelenplan wordt elke twee jaar geactualiseerd waarbij de horizon steeds twee jaar in het verschiet ligt. Op deze manier houden we goed zicht en grip op concrete uitvoeringsprojecten en kunnen we tijdig inspelen op ontwikkelingen in de stad. De ervaring leert dat het lastig is om verder dan twee jaar vooruit te plannen vanwege de stedelijke dynamiek en marktontwikkeling. De ervaringen van de projecten en de activiteiten van het maatregelenplan 2016-2017 worden meegenomen in dit maatregelenplan voor 2018-2019.

Terugblik op periode 2016-2017

In de periode 2016-2017 is voor het eerst uitvoering gegeven aan het programma in de bestaande opzet. Het TEAM Rotterdam (van het hoogheemraadschap) is gestart, uitgebreid en heeft zich ontwikkeld tot een effectief en hecht team. Er is veel geïnvesteerd in het verbeteren en uitbreiden van de relatie met de gemeente en andere stakeholders.

Daarnaast zijn verschillende projecten en activiteiten gestart en uitgevoerd. Zo is HHSK betrokken en dragen we (financieel) bij aan verschillende projecten, zoals: een klimaatbestendige Agniesebuurt, het waterplein Frederiksplein, het Grotekerkplein en het Slimdak Schieblock.

Naast de genoemde projecten zijn ook enkele activiteiten opgepakt. De webpagina www.hhsk.nl/klimaatbestendigestad is ontwikkeld en gelanceerd. Via deze pagina kunnen bewoners en ondernemers nagaan wat het hoogheemraadschap (of de overheden) al doet om de omgeving klimaatbestendiger te maken en is te lezen wat men zelf kan doen om eigen huis en tuin klimaatbestendiger te maken. De webpagina wordt periodiek geactualiseerd.

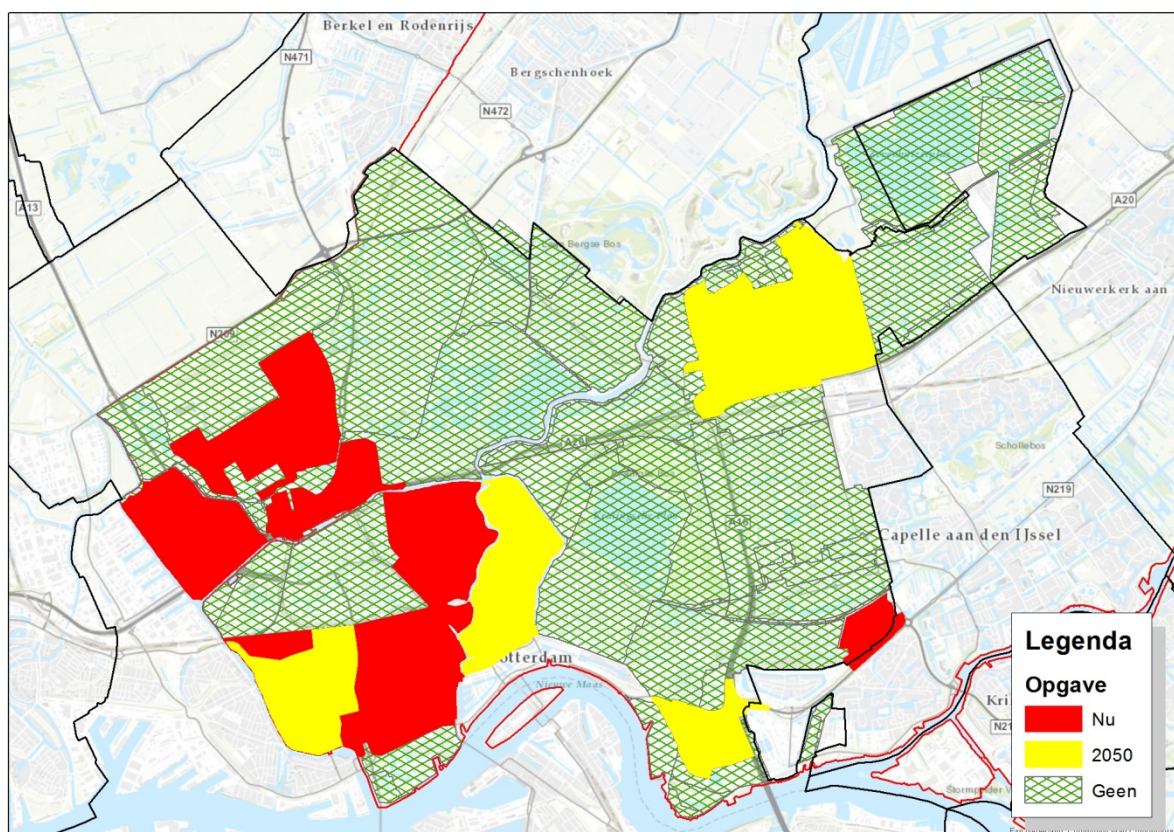
Ook is als pilot de campagne “Maak Middelland hoosbuiproof” gelanceerd. Het doel was om de bewoners van deze wijk “waterbewuster” te maken door het vergroenen van hun

tuin te stimuleren. Met een weliswaar bescheiden opkomst, hebben we wel een groep actieve bewoners bereikt. Deze bewoners hebben een groot lokaal netwerk, zijn goed georganiseerd en nemen zelf initiatief voor plannen en activiteiten. Water is, mede door onze campagne, een belangrijk aandachtspunt bij lokale initiatieven.

In de media is ook ruim aandacht geweest voor de inspanningen van HHSK om de omgeving klimaatbestendig in te richten. Zo waren er fragmenten over het belang van goed waterbeheer op het NOS journaal, RTV Rijnmond en een woonprogramma en artikelen in onder andere het NRC en het Financiële Dagblad. Ook bij de start, gedurende realisatie en oplevering van projecten hebben we ervoor gezorgd dat het hoogheemraadschap zichtbaar was als partner. Medewerkers zijn actief geweest in het rondleiden van verschillende groepen langs projecten in Rotterdam en er zijn gastlessen en waterprojecten op scholen geweest.

Een overzicht van de projecten en activiteiten uit de periode 2016-2017 is opgenomen in bijlage 1.

De watersysteemanalyse voor Rotterdam centrum is geactualiseerd. Hieruit blijkt dat, ondanks de inspanningen en uitgevoerde projecten, er nog steeds in delen van Rotterdam een (forse) wateroverlastopgave bestaat. In afbeelding 1 is een kaart opgenomen met de stand van zaken van de wateroverlastopgave in Rotterdam, anno 2018.

Afbeelding 1: Kaart met wateroverlastopgave in Rotterdam

Het watersysteem in de gearceerde gebieden is voldoende robuust. Inwoners en bedrijven zullen daar geen of nauwelijks wateroverlast ervaren omdat het watersysteem daar ruim op orde is. Deze gebieden hebben de laagste prioriteit voor maatregelen tegen wateroverlast.

De gele gebieden hebben een wateroverlastopgave voor 2050. Dat wil zeggen dat het gebied kwetsbaar is voor wateroverlast door hevige neerslag die in de toekomst wordt

verwacht (meer extreme regenbuien door klimaatverandering). Het gebied voldoet wel aan de normen voor het huidige klimaat. In deze gebieden zijn maatregelen nodig en deze gebieden hebben een *gemiddelde prioriteit* voor maatregelen tegen wateroverlast.

De rode gebieden die zijn kwetsbaar voor wateroverlast bij het huidige klimaatscenario. Het gebied voldoet niet aan de norm van wateroverlast. In deze gebieden zijn maatregelen nodig en deze gebieden hebben de *hoogste prioriteit* voor maatregelen tegen wateroverlast.

Nieuwe ontwikkelingen

Er zijn verschillende ontwikkelingen in de maatschappij te onderscheiden die in meer of mindere mate invloed kunnen hebben in deze planperiode. De belangrijkste ontwikkelingen die we op os af zijn komen, zijn:

- *Het aantrekken van de economie en bouwplannen*, waarmee de druk op de ruimte toeneemt. Door de toenemende hoeveelheid ontwikkelingen zijn er meer kansen om maatregelen te treffen om de wateroverlastopgave te verkleinen. Daarnaast kan het ook knelpunten opleveren als er onvoldoende aandacht is voor de wateropgaven en een klimaatbestendige inrichting van het plan en de omgeving.
- Aandacht voor actuele thema's als *ruimtelijke adaptatie, energietransitie, duurzaamheid en circulaire systemen*. Het is belangrijk om oog te houden voor deze thema's en waar mogelijk dit te koppelen tot integrale projecten.
- *Het Deltaplan Water Rotterdam*. Dit plan bouwt voort op (de Herijking van) het Waterplan Rotterdam 2 en voegt twee actuele thema's toe: ruimtelijke adaptatie en participatie. Ervaringen in de Agniesebuurt en andere wijken komen van pas om deze thema's goed op te nemen in het plan.
- De komst van de *Omgevingswet* vraagt een andere manier van denken en werken van de overheden (met betrekking tot de omgeving). Veel organisaties willen ervaring opdoen met het opstellen van omgevingsvisies en -plannen.
- *De gemeenteraadsverkiezingen (2018) en de waterschapsverkiezingen (2019)* kunnen invloed hebben op de ambities van het programma wateroverlast Rotterdam en uitvoering van waterprojecten.

Financiële middelen

In het meerjarenprogramma van het hoogheemraadschap is voor de periode 2016-2021 in totaal € 3.150.000,- gereserveerd om de wateroverlastopgave in Rotterdam te verkleinen dan wel op te lossen. In de periode tot en met 2017 is hiervan € 1.663.500,- uitgegeven of gevoteerd aan projecten. Hiermee resteert nog € 1.486.500,- voor de periode van 2018 tot en met 2021.

In maart 2018 is een kredietvoorstel door het algemeen bestuur goedgekeurd voor in totaal € 400.000,- (ten laste van wateroverlastopgave Rotterdam, totale krediet was groter). Dit betekent dat er nog een financiële ruimte over blijft van € 1.086.500,- voor de resterende periode 2018-2021.

Ook worden bepaalde projecten, activiteiten en initiatieven (gedeeltelijk) gefinancierd uit andere bronnen. Het gaat dan veelal om integrale projecten die – naast het verkleinen van de wateroverlastopgave – ook voordelen hebben voor andere waterschapsdoelen zoals doelmatig zuiveren, het aanpakken van waterkwaliteitsknelpunten of knelpunten met betrekking tot grondwater. Het kan ook gaan om bewonersinitiatieven die aanspraak maken op de bijdrageregeling voor doelmatig waterbeheer. Onderzoeken of werken ter voorbereiding van projecten worden doorgaans betaald vanuit een exploitatiebudget omdat deze niet kunnen worden gefinancierd uit het investeringsprogramma wateroverlast Rotterdam.

Projecten en activiteiten

Uitvoeringsprojecten 2018-2019

In de planperiode van het maatregelenplan worden verschillende projecten gestart en uitgevoerd. Ook zijn er projecten, die ook al in het maatregelenplan 2016-2017 waren voorzien, die in deze planperiode opnieuw zijn opgenomen omdat ze (ook) in deze periode worden uitgevoerd. Bij alle ondergenoemde projecten is het hoogheemraadschap betrokken. Voor verschillende projecten levert HHSK een financiële bijdrage of zal nog een voorstel voor (mede)financiering worden ingediend bij het bestuur van het hoogheemraadschap. Vaak zijn ook andere stakeholders betrokken bij de projecten. Een compleet overzicht van projecten en activiteiten is opgenomen in bijlage 2.

De projecten in 2016-2017 hebben, naast dat ze de wateroverlastopgave verkleinen, ook op een succesvolle manier bijgedragen aan het waterbewustzijn bij overheden, bedrijven en inwoners van Rotterdam. De projecten in 2018-2019 zullen hier op voortborduren waardoor het waterbewustzijn blijft groeien en het daarmee gepaarde draagvlak in de toekomst een betere samenwerking met overheden, bedrijven en inwoners van Rotterdam kan bewerkstelligen.

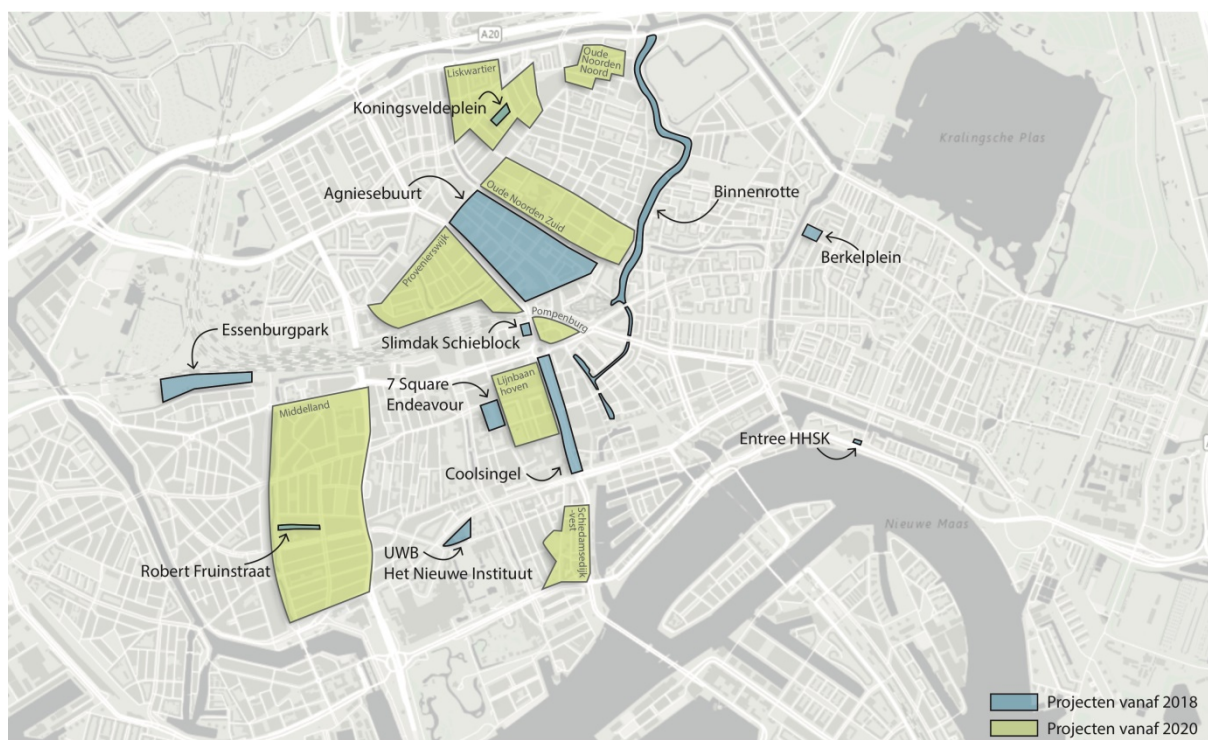
Daarnaast is het van belang om zelf het goede voorbeeld te blijven geven en dit zichtbaar uit te dragen. De entree van ons kantoor is hiervan een goed voorbeeld. Onze ambitie is om de entree klimaatbestendig in te richten in de periode 2018-2019, waardoor alle bezoekers en voorbijgangers kunnen zien hoe de omgeving wat ons betreft moet uitzien. Het plan hiervoor is gereed en de besluitvorming zal plaatsvinden in 2018.

De belangrijkste projecten voor de periode van 2018-2019 (korte termijn) zijn weergegeven in onderstaande tabel 1. Per project is een korte toelichting opgenomen. Op de kaart in afbeelding 1 is de ligging van de projecten uit tabel 1 weergegeven.

Tabel 1: Projecten programma wateroverlast Rotterdam 2018-2019

Projecten periode 2018-2019	Geplande uitvoering
Agniesebuurt Deze 19-de eeuwse versteende stadswijk is toe aan een grootschalige rioolvervanging. Het doel is om de waterstromen te scheiden en hemelwater af te koppelen en infiltreren waar mogelijk. Dit alles gebeurt in samenwerking met de wijkbewoners en ondernemers uit de wijk. Bijdrage van HHSK aan het project: € 1.370.000,-	2018-2021
Coolsingel De Coolsingel gaat op de schop met als doel deze centrale verkeersader te transformeren tot een ruime, groene stadsboulevard. Het doel is minder autoverkeer en meer ruimte voor groen en het infiltreren van hemelwater. Bijdrage van HHSK aan het project: € 225.000,-	2018-2020
Essenburgpark Bewoners ontwikkelen samen met overheden dit stukje ruwe stadsnatuur tot een avontuurlijk stadspark met fraaie nieuwe waterpartijen. Daarmee wordt participatie gestimuleerd en extra waterberging gecreëerd voor Rotterdam centrum. Voorgestelde bijdrage van HHSK aan het project: € 345.000,-	2018-2020
Ondergrondse wateropslag (UWB) bij het Nieuwe Instituut De vijver naast het Nieuwe Instituut gaat dienen als toekomstige waterberging voor omliggend verhard gebied. Nabij de vijver komt een pompinstallatie die het overtollig regenwater de vijver naar het diepe grondwater pompt en zo een ondergrondse zoetwaterbel (UWB) creëert. Dit water kan weer worden opgepompt in tijden van droogte of ter voorkoming van waterkwaliteitsknelpunten. Bijdrage van HHSK aan het project: € 200.000,-	2018-2019

Slimdak Schieblock Bovenop het Schieblock is het eerste grote oogstbare dak (de Dakakker) in Nederland gerealiseerd. Tevens komt er op deze veel bezochte locatie een proefopstelling van een groenblauw dak dat 7 x meer water op kan vangen dan een gewoon groen dak. Deze opstelling komt bovenop het dakpaviljoen van Het Schieblock en is een boost voor het waterbewustzijn van de stad. Bijdrage van HHSK aan het project: € 30.000,-	2018
Schouwburgplein (7 Square Endeavour) <i>Groenblauw Dak de Doelen</i> Eenzelfde groenblauw dak als op het Schieblock zal in grootschalige vorm worden toegepast op het iconische gebouw van het congres- en concertgebouw De Doelen. Dit polderdak houdt een grote hoeveelheid water vast en vermindert daarmee de druk op de riolering tijdens zware regenval. Bijdrage van HHSK aan het project (Groenblauw dak De Doelen): € 100.000,-	2018-2020 2018-2019
Hildegardiskerk en omgeving De omgeving van de Hildegardiskerk in Rotterdam Noord wordt klimaatbestendig ingericht. Dit houdt in dat er meer groen wordt aangebracht en dat regenwater lokaal wordt opgevangen en geïnfiltreerd. Bijdrage van HHSK aan het project: € 77.500,-	2018
Berkelplein Dit speelplein ten zuiden van de Kralingse Plas zal worden heringericht met extra ruimte voor water. Een ondergrondse waterberging zorgt ervoor dat het hemelwater van de naastgelegen nieuwbouwwijk infiltreert in de bodem in plaats van loost op de riolering of oppervlaktewater. Dit vermindert de kans op waterkwaliteitsknelpunten in de Kralingse Plas. Bijdrage van HHSK aan het project: € 75.000,-	2018-2019
Entree van ons kantoorgebouw In samenwerking met de gemeente Rotterdam en het bewonersinitiatief Struisenburg heeft het hoogheemraadschap de ambitie een klimaatbestendige entree voor het kantoorgebouw te realiseren. Dit visitekaartje sluit aan bij de klimaatambities voor de stad; tegel eruit, groen erin! Status (mei 2018); Het plan is gereed. Besluitvorming zal plaatsvinden in 2018. Bijdrage van HHSK aan het project: nader te bepalen	2018-2019
Koningsveldeplein Dit speelplein in het Oude Noorden zal worden heringericht met extra ruimte voor water. Naast een ondergronds krattenveld zullen waterstromen zichtbaar de berging in stromen. Status (mei 2018); Het plan is gereed. Besluitvorming zal plaatsvinden in 2018. Bijdrage van HHSK aan het project: nader te bepalen	2018-2020
Binnenrotte <i>Crooswijksebocht</i> De Crooswijksebocht maakt onderdeel uit van de gebiedsontwikkeling Binnenrotte. Met de komst van meer inwoners groeit ook de vraag naar kwalitatief hoge recreatiegebieden. Dit deelproject draagt bij aan de recreatie, wateropgave, waterkwaliteit en het waterbewustzijn rondom de stedelijke Rotte. Status (mei 2018); Het ontwerp is in ontwikkeling. Bijdrage van HHSK aan het project: nader te bepalen	2017-2021 2019-2021
Robert Fruinstraat Deze straat in de wijk Middelland wordt samen met gemeente, bewoners, instellingen, (nuts)bedrijven en eigenaren omgevormd tot een straat met een plus. Door verschillende droombeelden, plannen en belangen samen te voegen ontstaat er een innovatieve klimaatstraat van de toekomst. Status (mei 2018); Het ontwerp is in ontwikkeling. Bijdrage van HHSK aan het project: nader te bepalen	2018-2019

Afbeelding 1: kaart met ligging projecten

Naast de korte termijn projecten (zie tabel 1) zijn er kansrijke projecten die op (middel)lange termijn spelen. De planning en omvang van deze projecten is nog niet altijd helemaal duidelijk en afhankelijk van (externe) factoren als vervanging van riolering, herinrichting buitenruimte en afstemming met andere stakeholders zoals nutsbedrijven, wooncorporaties, bewoners, bedrijven en eigenaren. Enkele projecten die mogelijk na 2019 gaan spelen zijn opgenomen in tabel 2.

Tabel 2: Mogelijke projecten programma wateroverlast Rotterdam na 2019

Projecten periode na 2020	Geplande planperiode
Oude Noorden Noord Grootschalige integrale rioolvervangende met kansen voor het verminderen van de wateroverlastopgave in het meest noordelijk gebied van Rotterdam Noord, in samenwerking met gemeente en bewoners	2020-2022
Oude Noorden Zuid Grootschalige integrale rioolvervangende met kansen voor het verminderen van de wateroverlastopgave in het gebied tussen de Noordsingel en Zwart Janstraat, in samenwerking met gemeente en bewoners.	2020-2025
Liskartier / Lisstraat Integrale rioolvervangende in Rotterdam Noord met kansen voor het verminderen van de wateroverlastopgave. Mogelijkheden voor infiltratie regenwater en/of afkoppelen naar Lisvijver.	2020-2025
Middelland Rioolvervangende in de wijk Middelland bij de Heemraadsingel, Claes de Vrieslaan en de 's-Gravendijkwal. Er spelen mogelijk kansen om samen met bewoners de wateroverlastopgave aan te pakken door regenwater te infiltreren en/of af te koppelen naar de Heemraadsingel.	2020-2025

Stadskwekerij De Kas	2018-2019
Initiatief in Rotterdam Noord om de omgeving een stuk leefbaarder te maken door het vergroenen van de wijk en in te zetten op kleinschalige waterbeheer-maatregelen. Ook wil De Kas een verbindende rol spelen voor de wijk en bewoners op weg helpen om zelf actie te nemen.	
Provenierswijk	2020-2021
Integrale rioolvervanging met kansen voor het verminderen van de wateroverlastopgave. Mogelijkheden voor infiltratie regenwater en/of afkoppelen naar Provenierssingel.	
Lijnbaan-Hoven & Aert van Nesstraat	2021-2022
Gebiedsontwikkeling met mogelijk kansen om wateroverlastopgave in het centrum te verminderen door regenwater plaatselijk vast te houden.	
Schiedamse Vest & Schiedamsedijk	2022-2023
Gebiedsontwikkeling met mogelijk kansen om wateroverlastopgave in centrum te verminderen door regenwater plaatselijk vast te houden en te infiltreren.	

Activiteiten

Activiteiten zijn geen uitvoeringsmaatregelen maar acties die bijdragen aan de doelen van het Programmaplan Wateroverlast Rotterdam. De activiteiten die worden uitgevoerd in de periode 2018-2019 vloeien voort uit de activiteiten die in de periode 2016-2017 zijn uitgevoerd. De activiteiten die zijn voorzien voor de periode 2018-2019 zijn hieronder benoemd.

Deltaplan Water Rotterdam

In 2017 is de gemeenteraad van Rotterdam een motie aangenomen om verdergaande actie te nemen tegen overlast en schade door (grond)water. Deze motie heeft ertoe geleid dat het Deltaplan Water Rotterdam wordt opgesteld.

Het Deltaplan is enerzijds een voortzetting van de lijn van het Waterplan Rotterdam, en anderzijds is het een plan dat invulling geeft aan ruimtelijke adaptatie en participatie in Rotterdam. De Rotterdamse waterschappen, waaronder HHSK, zijn vanzelfsprekend een belangrijke samenwerkingspartner voor dit plan. Het plan zal in de loop van 2019 het levenslicht zien.

Stimuleren van klimaatadaptieve activiteiten

Stimulering vanuit het hoogheemraadschap moet Rotterdammers ertoe aanzetten om hun huis, tuin en directe omgeving waterbestending en klimaatadaptief in te richten. Dit willen we doen door in verschillende projecten financiële prikkels te gebruiken of advies en materiaal te leveren.

Het hoogheemraadschap beschikt over een bijdrageregeling waarbij initiatieven van organisaties en bewoners kunnen worden gesubsidieerd als hun initiatief bijdraagt aan duurzaam waterbeheer. Deze regeling kan ook ingezet worden om inwoners van Rotterdam te stimuleren om hun directe omgeving waterbestending in te richten. Hierdoor ontstaan er twee routes om deze activiteit uit te voeren:

1. Het actief stimuleren van particulieren door middel van acties, campagnes, tuinadviezen en/of samenwerking met lokale partijen (bijvoorbeeld tuincentra of hoveniers);
2. Het doorverwijzen en meer bekend maken van de bijdrageregeling onder inwoners van Rotterdam.

“Verwateren” van bestaande bewonersinitiatieven

Bestaande initiatieven als de Groene Connectie, Mooi, Mooier Middelland, de Actiegroep Oude Westen en Stadskwekerij De Kas ondersteunen met als doel om meer water lokaal vast te houden/ ruimte voor water te creëren en het vergroten van het bewustzijn onder bewoners en bedrijven voor de noodzaak van ruimtelijke adaptatie.

Inventariseren welke netwerken en initiatieven er reeds bestaan en actief zijn in gebieden met een wateropgave. Contact leggen met deze netwerken en initiatieven en onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan om gezamenlijk tot nuttige maatregelen te komen. Wij moeten hiervoor kaders en voorwaarden ontwikkelen om medefinanciering door het hoogheemraadschap richting te geven.

Inzichtelijk maken van effecten van projecten

Om intern en extern duidelijk te maken hoe ver HHSK op weg is naar het waterbestendig maken van Rotterdam, is het goed om een vorm te vinden waarbij we de effecten van de projecten inzichtelijk kunnen maken. Dit zou kunnen met getallen, grafieken maar de voorkeur gaat naar visueel aantrekkelijke kaarten, ondersteund met infographics. Deze middelen kunnen vervolgens ook worden gebruikt als communicatiemateriaal.

Samenwerking water-communicatie

Door goed samen te werken met de gemeente en andere stakeholders, kan het hoogheemraadschap effectief werken aan het doel om de Rotterdammers waterbewuster te maken. Het komt naar buiten toe sterk over als een duidelijke boodschap door meerdere partijen tegelijk wordt gebruikt.

In opdracht van Water Sensitive Rotterdam wordt o.a. met het hoogheemraadschap een communicatie-strategie voor water en klimaat ontwikkeld voor Rotterdam. Via twee gebiedsgerichte pilots wordt toegewerkt naar een stadsbrede strategie. Het betreft de gebieden Oude Noorden en Lombardije. Het eerstgenoemde gebied ligt in het beheergebied van HHSK en omvat onder meer de Agniese buurt. De aanpak van deze twee gebieden verschilt, enerzijds omdat het om verschillende wijken en bewonerssamenstelling gaat, en anderzijds omdat men verschillende aanpakken wil uitproberen. Een onafhankelijk bureau gaat evalueren wat de sterke punten zijn en welke onderdelen effectief zijn. Op die manier wil men tot een stadsbrede aanpak komen.

Naast deze gezamenlijk strategie blijft het hoogheemraadschap werken aan zichtbaarheid bij de projecten waar wij aan meewerken en bijdragen. Voor ieder project identificeren we kansen ten aanzien van; het vergroten van waterbewustzijn en betrokkenheid en het bieden van handelingsperspectief aan bewoners en bedrijven.

In de periode 2018-2019 wordt er gekeken in hoeverre de communicatie van onze eigen projecten ook kan worden meegenomen in de communicatiestrategie van Water Sensitive Rotterdam.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht resultaten MWR 2016-2017

Project	Oplevering of verschijning	Bijdrage aan doelen HHSK
Waterplein Frederiksplein	2016	Verkleinen wateropgave Waterbewustzijn vergroten Minder schoon water naar zuivering Aanpakken knelpunten waterkwaliteit
Grotekerkplein (onderdeel van Programma Binnenrotte)	2017	Verkleinen wateropgave Minder schoon water naar zuivering Aanpakken knelpunten waterkwaliteit
De Doorbraak & Geveltuinen Oude Westen (plus info-borden)	2016	Waterbewustzijn vergroten Verkleinen wateropgave* Minder schoon water naar zuivering* Aanpakken knelpunten waterkwaliteit*
Klimaatbestendige Agniesebuurt	In uitvoering	Verkleinen wateropgave Waterbewustzijn vergroten Minder schoon water naar zuivering Aanpakken knelpunten waterkwaliteit
Regentuin Agniesebuurt met ZOHO-letters (regentonnen)	2018	Verkleinen wateropgave Waterbewustzijn vergroten Minder schoon water naar zuivering Aanpakken knelpunten waterkwaliteit
Slimdak Schieblock	2018	Waterbewustzijn vergroten Verkleinen wateropgave* Minder schoon water naar zuivering* Aanpakken knelpunten waterkwaliteit*
Webpagina "Klimaatbestendige stad" van HHSK www.hhsk.nl	2017	Waterbewustzijn vergroten
Video klimaatbestendige voorbeeldtuin in Robert Fruinstraat	2017	Waterbewustzijn vergroten Verkleinen wateropgave* Minder schoon water naar zuivering* Aanpakken knelpunten waterkwaliteit*
Campagne "Maak Middelland hoosbuiproof"	2017	Waterbewustzijn vergroten
Items op televisie: NOS-journaal, RTL Woontips, TV Rijnmond	2016-2017	Waterbewustzijn vergroten
Krantenartikelen: FD, NRC, De HERAUT	2016-2017	Waterbewustzijn vergroten
Rotterdamse Dakenboek	2017	Waterbewustzijn vergroten
STRAADkrant 2	2017	Waterbewustzijn vergroten
Boek "Klimaten"	2016	Waterbewustzijn vergroten
Website "huisje, boompje, beter"	2016	Waterbewustzijn vergroten
Gastlessen, presentaties en rondleidingen	2016-2017	Waterbewustzijn vergroten

*: in beperkte mate (kleinschalig project)

Bijlage 2: Lijst met projecten

ID	project	gebied	fase	planning	PRIO	toelichting
1	Slimdak Dakakker Schieblock	Centrum-DH	01 uitvoering	2017-2018	1	Waterbergend slim dak op het Schieblock. HHSK is partner ism Milieucentrum, Binder, Optigroen, gemeente/eigenaar. Richten ons op 1. monitoring effectiviteit waterberging, 2. promotie/communicatie, 3. kennisnetwerk waterbergende daken.
2	Erasmus Medisch Centrum	Centrum-DH	01 uitvoering	2010-2020	1	Nieuwbouw en verbouwing van EMC. Kansen om af te koppelen en decentrale zuivering. Geen concrete afspraken over maatregelen om wateropgave te verkleinen. HHSK en EMC verkennen mogelijkheden in 2018.
3	Herinrichting Coolsingel	Centrum-DH	01 uitvoering	2018-2021	1	Herinrichting Coolsingel. Ruim 1 ha wordt afgekoppeld en via spuileiding op Rotte geloosd (via Doelwater naar Haagse Veer). Uitvoering start in april 2018.
4	Klimaatbestendige Agnieszebuurt	Noord	01 uitvoering	2016-2023	1	Rioolvervanging en herinrichting openbaar gebied. Grootchalig infiltreren regenwater in openbaar gebied. Samenwerking en cofinanciering door HHSK en gemeente/WSR. SPONGE subsidie en LIFE subsidie. Bestaat uit meerdere deelprojecten; start met Regentuin en Vijverhofstraat (2017/2018). Onderhoudsproject Vrouw Jannestraat (2017). Regentonnen Bas Sala komen bij Regentuin. Irene Quakkelaar is PM.
5	Binnenstedelijke Rotte	Rotte	01 uitvoering	2015-2020	1	Onderdeel Prog Rivieroevers. Ambitie om Rotte in stad aantrekkelijker te maken. Doel HHSK om wateropgaven te integreren. Delva ontwerpt. Grotekerkplein gereed, Leuvekolk en Linker Rottekade in planfase, planfase Crosswijkse Bocht in 2018
6	Essenburgpark	Centrum-DH	02 planfase	2015-2018	1	Stadsnatuur met waterberging. Planteam met gemeente, HHSK en bewoners. Uitvoering tweede helft 2018.
7	Robert Fruinstraat	Centrum-DH	02 planfase	2015-2019	1	Realisatie duurzame straat, met participatietraject. Water vasthouden, energie, vergroening, sociaal, etc. PL Laurence Peels.
8	Urban Waterbuffer het Nieuwe Instituut	Centrum-DH	02 planfase	2016-2020	1	Opslag regenwater in ondergrond en terugwinning regenwater om vijver te verversen. Herinrichting gebied (Collectiegebouw Boijmans) en aanpassing vijver van Nai/Nieuwe Instituut. Uitvoering UWB start na oplevering Collectiegebouw (indicatief Q4 2018)
9	Waterbergend dak De Doelen	Centrum-DH	02 planfase	2018-2020	1	Waterbergend dak op De Doelen. Onderdeel van 7 Square Endeavour/ Schouwburgplein. Veel mogelijkheden voor communicatie en waterbewustzijn. HHSK is partner en draagt financieel bij. Uitvoering start medio 2018.
10	Akeleistraat	Centrum-DH	02 planfase	2018-2019	1	Herinrichten straat icm afkoppelen en vergroenen van de straat
11	Museumstraat	Centrum-DH	02 planfase	2018-2019	1	Herinrichten straat icm afkoppelen en vergroenen van de straat
12	Inlaat Leuvehaven	Centrum-DH	02 planfase	2017-2018	1	Waterinlaat en vispassage in Leuvehaven. Onderdeel Programma Rivieroevers/ Binnenrotte.
13	Plein bij Hildegardiskerk	Noord	02 planfase	2016-2019	1	Herstructurering tot klimaatbestendige omgeving. Infiltratie regenwater en koppeling met Johan Idaplein. VV heeft krediet toegezegd. Uitvoering vanaf Q3 2018. CP gem is Esther Sprangers.
14	Crooswijkse Bocht	Rotte	02 planfase	2017-2020	1	Vergroening oever, aanpak wateropgaven, afkoppelen (mogelijk ook gebouwen van Woonstad). Onderdeel van Binnenstedelijke Rotte
15	Klimaatbestendige entree HHSK	Rotterdam	02 planfase	2017-2018	1	Zelf goede voorbeeld geven
16	Deltaplan (grond)water Rotterdam	Rotterdam	03 onderzoek	2018-2019	1	Planproces om tot nieuw waterplan Rotterdam te komen. Belangrijke thema's zijn ruimtelijke adaptatie en participatie. Beknopt plan en gericht op uitvoering.
17	Herstructurering Delfsestraat	Centrum-DH	04 initiatief	?	1	Herstructurering van gebied achter het Schieblock. Kans om water vast te houden.
18	Onderhoud Maasboulevard	Kralingen	04 initiatief	2017-2021	1	Rioolvervanging, dijkversterking, verdichtingsopgave en vergroening. Uitvoering ca 2021.
19	Oude Noorden Zuid	Noord	04 initiatief	2019-2025	1	Rioolvervanging en herontwikkeling openbaar gebied, globaal tussen de Zwartjanstraat en de Noordsingel. Tuin van Noord ligt binnen dit plangebied. Mogelijk Bleiswijkseplein als waterplein? Uitvoering na 2020.
20	De Groene Connectie	Centrum-DH	01 uitvoering	2015-2030	2	Samenwerking tussen vele bewonersinitiatieven (en bedrijven). Zetten in op meer groen en versterken sociale structuur, gekoppeld aan verduurzaming en ruimte voor water. Essenburgpark, Heemraadsingel en Sportuin zijn onderdeel van Groene Connectie (ook deel buiten beheergebied HHSK).
21	Water vasthouden Middelland-Noord	Centrum-DH	01 uitvoering	2016-2020	2	Aanleg waterpasserende verharding en drainage (naar Heemraadsingel). FA oktober 2016.

ID	project	gebied	fase	planning	PRIO	toelichting
22	Berkelplein	Kralingen	01 uitvoering	2017-2018	2	Infiltratie en waterberging van afgekoppeld oppervlak onder plein. Ca. 400m3 berging om 20mm afvoer van 25.000m2 te realiseren.
23	Schiebroek Zuid	HIS	02 planfase	2017-2018	2	Rioolvervang. Buitenruimte grotendeels in bezit van Havensteder. Overlast door hoog grondwater/ laag maaiveld. Wordt sessie gepland om mogelijkheden te bespreken (Gem/WSR, corp en HHSK).
24	Schiebroek Noord + Midden	HIS	02 planfase	2019-2020	2	Rioolvervang. Buitenruimte grotendeels in bezit van Vestia. Overlast door hoog grondwater/ laag maaiveld. Kansen om gebied klimaatbestendig in te richten (afkoppelen naar singels, nvo's).
25	Nieuw Kralingen	Kralingen	02 planfase	2016-2022	2	Nieuwbouw op voormalige boomkwekerij bij Kralingse Bos. Heijmans en Era Contiur zijn ontwikkeaar, BPD en West8 ook betrokken. Wateraanvoer en defosfatering voor Kralingse Plas in gebied. PVE Duurzaam wordt ism gem, HHSK en Heijmans gemaakt.
26	Tuin van Noord	Noord	02 planfase	2019-2021	2	Herontwikkeling van het terrein Noordsingelgevangen tot woingen.
27	Franciscustuin	Noord	02 planfase	2018	2	Openbare tuin in Agniesebuurt waar klimaatbestendige maatregelen worden genomen. Wacht op voortgang project Agniesebuurt.
28	Provenierswijk	Noord	02 planfase	2017-2019	2	Rioolvervang en herinrichting openbaar gebied. Toepassen van waterpasserende verharding. Sloop en herbouw De Provenier.
29	Vijverhofstraat	Noord	02 planfase	2017-2019	2	Herinrichten straat en rioolvervang. Deelproject van "Waterbestendige Agniesebuurt".
30	Vrouw Jannestraat en omgeving	Noord	02 planfase	2018-2019	2	Herinrichten straat en rioolvervang. Deelproject van "Waterbestendige Agniesebuurt". Half jaar uitgesteld.
31	Koningsveldeplein	Noord	02 planfase	2016-2019	2	Herstructureren plein. Ca 2.800 m2 plein, 800 m2 dak afkoppelen. Kans hwa vast te houden en te infiltreren. Raming is gereed. Kosten en budgetten nog ver uiteen. Mogelijkheden bekijken voor overcapaciteit en aanvoer water na rioolvervang Liskwartier (2022>).
32	Overschie Oost	Overschie	02 planfase	2020-2022	2	Rioolvervang (van gemengd naar gescheiden), zettingsproblematiek, woonopgave Woonstad. Relatie peilbesluit (Adriana). Kansen waterbestendige wijk (systeemsprong)!
33	Kleinrijk (fasering)	Overschie	02 planfase	2017-2019	2	Sloop en nieuwbouw door Woonstad. Wordt regenwaterriool aangelegd.
34	Zestienhovensekade	Overschie	02 planfase	2019-2020	2	Kadeversterking, rioolvervang, verkeer. Kansen gemaal Achterbroek
35	Gebouw De Heuvel en omgeving (GKP)	Rotte	02 planfase	2017-2019	2	Herziening gebouw en binnenterrein. LIFE-subsidie voor ander gebruik daken (oa water bergen, evenementen, energie). Gelegen aan Grotekerklein en naast Uniper centrale. HHSK niet direct betrokken.
36	Kade en oever Grotekerklein	Rotte	02 planfase	2017-2019	2	Herinrichting kade van GKP (Prog Rivieroevers). Aansluiting plein en water, brede trap. Compensatie voor dempen water (trap).
37	Monitoren uitgevoerde maatregelen Centrum/DH	Centrum-DH	03 onderzoek	2017-2018	2	Onder andere Museumparkberging, Kruispleinberging, vergroten OB
38	Afwatering Polder Zestienhoven	Overschie	03 onderzoek	2016-2018	2	Link met overname kunstwerken. Twee gemalen in beheer van vliegveld.
39	StraaDkrant 3	Rotterdam	03 onderzoek	2018	2	Gericht op bewoners en concrete maatregelen. Oplevering medio 2018.
40	Platform Waterbewustzijn	Rotterdam	03 onderzoek	2016-2018	2	Opzetten platform om waterbewustzijn bij bewoners en bedrijven te vergroten en aan te zetten tot actie. Fase 1 webpagina "klimaatbestendige stad" is gereed.
41	RoSA: Regionale studie	Rotterdam	03 onderzoek	2017-2018	2	regionale optimalisatie, scheiden van stromen kan vanuit de awk kansen opleveren voor wateropgave. Fase 1 en 2 gereed, fase 3 gestart
42	Communicatiestrategie WSR	Rotterdam	03 onderzoek	2018-2019	2	Extern spoor. WSR start met twee pilotgebieden: Noord en Lombardijen. Daarna uitrollen over gehele stad. HHSK sluit aan bij WSR.
43	Park Hofplein	Centrum-DH	04 initiatief	?	2	Initiatief om gebied rondom voormalig Shell-gebouw om te vormen tot park. Kans om water vast te houden in gebied.
44	Warande	Crooswijk	04 initiatief	2017-??	2	Rioolvervang en herstructurering. Bouwstenen van studie Gebouwd Water door BNA Kring Rijnmond (Architecten) toepassen. Weinig opties voor effectieve maatregelen. Blijft een gemengd stelstel omdat afkoppelen niet mogelijk is. Bovendien hoge grondwaterstand.
45	De Kas Noord	Noord	04 initiatief	2018-2020	2	Initiatief om bewoners te helpen met het vergroenen van hun tuin en de buurt

ID	project	gebied	fase	planning	PRIO	toelichting
46	Lombardkade / Jonker Fransstraat	Noord	04 initiatief	2017-2020	2	Verbeteren fietsverbinding, aanleg nvo's, aanpak wateropgaven. Onderdeel van Binnenstedelijke Rotte
47	Liskwartier	Noord	04 initiatief	2022>	2	Rioolvervangning in Liskwartier. Kans om regenwater vast te houden (waterpasserende verharding) en/of af te koppelen naar de Lisvijver.
48	Waterberging Noordplein	Noord	04 initiatief	2018-2020	2	Visievorming door SO. Herinrichting plein, icm waterberging en vergroening. Link met Prog Binnenrotte/Rivieroevers.
49	Bloklandstraat	Noord	07 hold	2016-2018	2	Sloop+nieuwbouw woningen. Regenwater van bebouwing en straat wordt geïnfiltreerd in straat. Planning onduidelijk.
50	Ooijevaarstraat-Vletstraat	Noord	07 hold	2016-2018	2	Pilot met Havensteder om regenwater te bergen in binnenterreinen, icm aanpak funderingsproblemen. Verloopt moeizaam.
51	Rioolvervangning Jericholaan en omgeving	Crooswijk	01 uitvoering	2017-2018	3	Rioolvervangning: mogelijk hwa vasthouden, infiltreren en benutten. Relatie met Palestinastraat.
52	Kralingse Plas	Kralingen	01 uitvoering	2010-??	3	Extra maatregelen over blauwalffproblemen aan te pakken. Afspraken maken over aanpak en kostenverdeling.
53	Palestinastraat	Kralingen	01 uitvoering	2017-2018	3	Mogelijkheden af te koppelen, eventueel afvoer naar Liabanonsingel. Riolerig gereed, buitenruimte volgt. Realitie met Jericholaan.
54	Schepenstraat	Noord	01 uitvoering	2016-2018	3	Rioolvervangning en herstructurering. FA in voorbereiding. Afspraak vervallen wateraanvoerleiding vastleggen (Henk-Jan). Ronald Notenboom is PL.
55	Statensingel Noord + Nolenbuurt	Noord	01 uitvoering	2016-2018	3	Rioolvervangning en herstructurering. FA in voorbereiding. Ronald Notenboom is PL.
56	Statensingel Zuid	Noord	01 uitvoering	2016-2018	3	Rioolvervangning en herstructurering. FA in voorbereiding. Ronald Notenboom is PL.
57	Kleinpolder Zuidwest	Overschie	01 uitvoering	2017-2019	3	Nieuwbouw (nabij Kleinpolderplein)
58	Mauritsstraat, Jacobusstraat en Boomgaardhof	Centrum-DH	02 planfase	?	3	
59	Onderhoud beschoeiingen	Centrum-DH	02 planfase	?	3	Komende jaren moet groot deel van beschoeiingen worden vervangen
60	Kleiweg West	HIS	02 planfase	2018	3	Rioolvervangning en K&L. Kans afkoppelen?
61	Montignylaan	HIS	02 planfase	2019-2020	3	Rioolvervangning, VRI, bomen. Kans afkoppelen
62	Streksingel en kade	HIS	02 planfase	2019	3	Kadeversterking (Stefan Loosen)
63	Kruising Kleiweg-Uitweg	HIS	02 planfase	2019	3	Rioolvervangning, VRI, K&L, infiltratieleiding (Rozenlaan)
64	Statenlaankwartier	HIS	02 planfase	2020-2021	3	Rioolvervangning (singulier)
65	CNA Looslaan e.o.	HIS	02 planfase	2020	3	Rioolvervangning (singulier) - waterpasserende verharding
66	Breitnersingel e.o.	HIS	02 planfase	2020-2021	3	Rioolvervangning (singulier) - incl 2 duikers, kans afkoppelen
67	Oud-Hillegersberg	HIS	02 planfase	2021	3	Rioolvervangning (singulier) - waterpasserende verharding
68	Kettingstraat	Kralingen	02 planfase	2015-2017	3	Bewonersinitiatief - Droomstraat. Bewoners willen deel verharding verwijderen. Kans om water vast te houden: doodlopende straat met groen en enthousiaste bewoners
69	Paradijshof - Kerkhoflaan	Kralingen	02 planfase	2017-2018	3	Herstructurering. Mogelijkheden om regenwater af te koppelen naar sloot.
70	Vredenoordplein	Kralingen	02 planfase	2017-2018	3	Sloop+nieuwbouw school. Mogelijkheden om regenwater af te koppelen. Wens voor groendak uit omgeving. Verloopt erg moeizaam, weinig voortgang.
71	Oudendijkse Schiekade	Overschie	02 planfase	2017	3	Kadeversterking (Stefan Loosen) en herstraten
72	Fietspad Bovenpolder	Overschie	02 planfase	2017-2018	3	Aanleg fietspad - is onderhoudsstrook HHSK
73	Park 16Hoven	Overschie	02 planfase	2017-2018	3	Bouwplannen
74	Ringvaartweg op orde	PPA	02 planfase	2016-2018	3	Watersysteem Ringvaartweg op orde: baggeren, huisaansluiting, duikers, inlaten, peilafwijkingen
75	Rioolvervangning Ommoordseweg	PPA	02 planfase	2016-2017	3	Vervangen riolerig + aanleg DIT, zie gemaal Lageland
76	Rioolvervangning Prins Alexanderlaan	PPA	02 planfase	2016-2017	3	Vervangen riolerig + aanleg DIT, zie gemaal Lageland
77	Rivierenbuurt Zevenkamp	PPA	02 planfase	2017>	3	Vervangen riolerig en bestrating
78	Overname peilregulerende kunstwerken (incl. gemalen)	Rotterdam	03 onderzoek	2016-2020	3	Kunstwerken overnemen van Rotterdam. Afspraken (financieel, status kunstwerk) vastleggen in overeenkomst. Behoeft aan projectleider, capaciteitsberekeningen door hydroloog, technische inspecties
79	Onderhoud Heemraadsingel	Centrum-DH	04 initiatief	2018	3	Heemraadsingel aan onderhoud toe
80	Renovatie school Van Alkemadelaan	Crooswijk	04 initiatief		3	Kans voor eigen HHSK project? Sloop en herbouw, herinrichting plein.
81	Zilverschoonstraat e.o.	HIS	04 initiatief	>2022	3	Rioolvervangning
82	Kastanjeplein e.o.	HIS	04 initiatief	>2022	3	Rioolvervangning
83	110 Morgen	HIS	04 initiatief	>2022	3	Rioolvervangning
84	Terbregselaan & Van Beethovensgl	HIS	04 initiatief	>2022	3	Rioolvervangning
85	Vroesepark	Noord	04 initiatief		3	Kans om (water)kwaliteit park te verbeteren na verandering waterafvoer. Onderzoek naar mogelijkheden noodzakelijk. Geen concreet project.

ID	project	gebied	fase	planning	PRIO	toelichting
86	Diergaarde Blijdorp	Noord	04 initiatief	2016-2018	3	Verbeteren watersysteem en waterkwaliteit. Gemeente en Valorisatieprogramma betrokken.
87	Van Adrichemweg	Overschie	04 initiatief	>2022	3	Rioolvervanging
88	Gemaal Lageland + duikers aanpassen	PPA	04 initiatief	2016-2017	3	Verplaatsen gemaal e/o vergroten duikers
89	Getijdenpark De Esch	Kralingen	07 hold	2016-2020	3	Initiatief om meer deltanatuur te creëren icm met andere opgaven.
90	BLR: Kadeverbetering, riolering, bruggen en baggeren	HIS	01 uitvoering	2015-2017	4	Versterken waterkering Bergse Linker Rottekade.
91	Rioolvervanging Architectenbuurt	PPA	02 planfase	2016-2017	4	Vervangen riolering + aanleg DIT, zie gemaal Lageland
92	Winkelcentrum Lage Land	PPA	04 initiatief	2017	4	Adoptieproject van WSR. Winkelcentrum wordt in 2017 opgeknapt
93	Duurzame duikers	Rotterdam	05 onduidelijk		4	Wens ontwikkelen goedkope, lichtgewicht duikers
94	Willebrordusstraat	Noord	07 hold		4	Droomstraat
95	Realisatie extra persleiding in gewelf gemaal Westersingel	Centrum-DH	06 gereed	2017	99	Zie email Jaap 16 dec 2016
96	Waterplan Schouwburgplein - 7SE	Centrum-DH	06 gereed	2016-2019	99	Integraal project met vergroening en verduurzaming plein. Samenwerking van diverse organisaties rondom plein. Schouwburg is de grote motor. Waterhuishoudingsplan opstellen in Q3 2016 tm Q1 2017 (HHSK OG). Andere deelprojecten: Dakenplan, Aanpak hofjes, Energiereductie.
97	Drievriendendwarsstraat	Centrum-DH	06 gereed	2016	99	Rioolvervanging icm bewonersinitiatief. Deel van verharding van riool. CP gem Bas, mmv Wolbert.
98	Analyse waterbesparingen per gebouw	Centrum-DH	06 gereed	2016	99	Quickscan naar mogelijkheden om water te besparen en hergebruiken. Onderzocht zijn Schouwburg, Doelen, Codarts en Pauluskerk.
99	Bajonetstraat	Centrum-DH	06 gereed	2012-2013	99	Binnentuin met regenwateropvang. Ontmoetingsplek en sociaal netwerk in buurt.
100	Bloemkwekerstraat	Centrum-DH	06 gereed	2014	99	Geveltuint
101	De Doorbraak	Centrum-DH	06 gereed	2016	99	Nieuw initiatief tot geveltuint icm water vasthouden.
102	Gemaal Essenburgsingel + stuw	Centrum-DH	06 gereed	2016	99	Aanleg nieuw gemaal + automatische stuw door HHSK.
103	Gouvernestraat	Centrum-DH	06 gereed	2015	99	Oplevering 5 nov 2015
104	Kino	Centrum-DH	06 gereed	2016-2017	99	Voormalig Lantaren-Venster. Water vasthouden op dak en terrein. Mogelijk film over waterbewustzijn bij films. Afkoppelen 262 m2 dak van riolering via 32 infiltratiekratten / 13,1 m3 aan regenwater bij 0.05m regenbui. WSR draagt €14.500 bij.
105	Kruispleinberging	Centrum-DH	06 gereed	2011-2013	99	Ondergrondse waterberging
106	Museumparkberging	Centrum-DH	06 gereed	2008-2011	99	Ondergrondse waterberging
107	RINEW, decentraal zuiveren	Centrum-DH	06 gereed	2015-2017	99	Decentrale zuivering bij Uit je eigen stad
108	Schietbaanstraat	Centrum-DH	06 gereed	2014	99	Geveltuint
109	Sint Jacobsplaats	Centrum-DH	06 gereed	2015	99	Ondergrondse waterberging
110	Waterkansen Oude Westen	Centrum-DH	06 gereed	2016	99	Boek met goede praktijkvoorbeelden en advies over faciliteren en stimuleren door overheid. Oplevering in sept 2016.
111	Onderhoud collecteurriool Goudse Rijkweg	Crooswijk	06 gereed	2015-2017	99	Gemeente gaat onderhoud uitvoeren. Tijdelijke omeiding ingesteld.
112	Overdracht gemaal, aan- en afvoerleiding Exercitiesingel	Crooswijk	06 gereed	2015-2016	99	Onderdeel overdracht kunstwerken Rotterdam naar HHSK (PL Guido). Vervangen en overdracht aan- en afvoer gemaal Exercitiesingel. Overdracht vastleggen door Henk-Jan en Jorg. Zie maatregel "overdracht kunstwerken"
113	Nieuwbouw Hendrick de Keijserlaan	Crooswijk	06 gereed	2016-2017	99	Naast waterplein Frederiksplein. Water vasthouden op terrein Havensteder. Onderdeel van project Waterplein Frederiksplein.
114	Gebouwd Water: Rubroek	Crooswijk	06 gereed	2015-2017	99	Onderzoek door architecten (BNA) iov WSR naar mogelijkheden om wateropgave te verkleinen in bebouwde ruimte (publiek en privaat). Gebieden: Rubroek, Bospolder en Lombardijen.
115	Beheer Havensteder Rubroek	Crooswijk	06 gereed	2014-2016	99	Initiatief van Havensteder om eigendom en omgeving te verduurzamen mbv Europese subsidie. Vooral gericht op beslissingsysteem voor eigen vastgoed.
116	Waterplein Frederiksplein	Crooswijk	06 gereed	2014-2016	99	Planning: sept 2016 gereed. Financiële bijdrage HHSK in VV 29 juni 2016. Overeenkomst tekenen. Afspraken over opening maken. Fase 2 na bouwplan HdKeyser gereed (2018).
117	Rozenlaan	HIS	06 gereed	2016-2017	99	Rioolvervanging, aanpak funderingsproblemen oa mbv infiltratieleiding
118	Straatweg	HIS	06 gereed	2017	99	Rioolvervanging, tramrails + K&L vervangen en nieuw asfalt
119	Stuw + duiker AVO-laan	HIS	06 gereed	2014-2015	99	Aanleg stuw en duiker tbv afwatering Schiebroek naar gemaal Lansingerland. Relatie met A16 Rotterdam.

ID	project	gebied	fase	planning	PRIO	toelichting
120	Herinrichting Burg Oudlaan/ sGravenweg	Kralingen	06 gereed	2015-2017	99	Herinrichting wegen, tramspoor en groen, rioolvervanging en kabels. Mogelijkheden om duikers en leiding gemaal Groenewetering te verbeteren. Iom Peter Dullaard.
121	Aanpak rioolemissies Boezemsingel	Kralingen	06 gereed	2010-2012	99	Knelpunt waterkwaliteit en riooloverstort. Onderwaterstuw en vuilfuik gerealiseerd. Afspraken over schoonmaken in protocol.
122	Vuilfuik Boezemsingel	Kralingen	06 gereed	2014	99	Vuilvang bij overstort. Wanneer evaluatie?
123	Regentonnen BasSala	Noord	06 gereed	2015-2018	99	Regentonnen in vorm van letters ZOHO staan in Regentuin van de Agniesebeurt.
124	Regentuin	Noord	06 gereed	2017	99	Groenvoorziening met fietspad waar het regenwater kan worden vastgehouden en geïnfiltreerd. HWA niet naar riolering. Is deelproject van "Waterbestendige Agniesebeurt".
125	Hofpleinlijn als aquaduct	Noord	06 gereed	2016-2017	99	Studie naar mogelijke innovaties om regenwater in Noord vast te houden, te zuiveren en hergebruiken mbv viaduct. Studie door Urbanisten.
126	Evenemententerrein Roel Langerakpark	Noord	06 gereed	2016-2017	99	Wordt deels evenemententerrein. Herinrichting door gemeente. Wateroverlast moet worden aangepakt (ophogen en verbeteren ontwatering). Projectleider Ronald Nijboer.
127	Portiektuin Agniesestraat	Noord	06 gereed	2017	99	Voorbeeld voor waterbestendige tuin
128	Proveniersplein	Noord	06 gereed	2013-2017	99	Extra water en herinrichting aan de achterkant van CS tussen Provenierssingel en Spoorsingel
129	Harddraverstraat	Noord	06 gereed	2015-2017	99	Monitoringsproject. PL Huub Schrijver, Bert de Doelder. Monitoren hoe waterpasserende verharding werkt.
130	Ammersooiseplein	Noord	06 gereed	2014	99	Ondergrondse waterberging aangelegd in 2014
131	Geveltuinten Louwerslootstraat	Noord	06 gereed	2016-2017	99	Vergroenen straat icm afkoppelen verharding
132	Herinrichting Bergweg	Noord	06 gereed	2016	99	Herinrichting Bergweg icm renovatie tramspoor. Weinig mogelijkheden om water vast te houden en infiltreren.
133	Johan Idaplein	Noord	06 gereed		99	Ondergrondse waterberging aangelegd in 2012
134	Klimaatblok	Noord	06 gereed	2015-2016	99	Onderzoek naar mogelijkheden en knelpunten voor klimaatbestendige bouwblokken. Input voor waterbestendige Agniesebeurt + pilotprojecten. 3 blokken van Havensteder worden uitgewerkt en uitgevoerd. Subsidie vanuit StimProg DPRA. Oplevering in juli 2016.
135	Lisvijver	Noord	06 gereed	2013-2015	99	Aanpakken wkl-knelpunten. Is gebaggerd en geïnspecteerd op foute aansluitingen. In 2016 monitoren op ontwikkeling wkl.
136	Nieuwe waterconcepten Agniesebeurt	Noord	06 gereed	2015-2016	99	Studie door Urbanisten naar toekomstig watersysteem (Bouwstenen studie), opdracht vanuit WSR. Ideeën genereren, voorbeeld voor toekomst, concrete maatregelen uit halen. Link met rioolvervanging Agniesebeurt.
137	NVO Statensingel	Noord	06 gereed	2015-2016	99	Aanleg nvo langs bestaande singel.
138	Rain(a)way Garden Katshoek	Noord	06 gereed	2015	99	Groenstrook met rainwat tegels aangelegd. Opgeleverd en geopend in 2015.
139	SPONGE INTERREG	Noord	06 gereed	2014-2020	99	Europese subsidie om Agniesebeurt waterbestendig te maken en adaptief in te richten. Kennis delen met partners, tools ontwikkelen, administratie en financiële voortgang.
140	Spoorsgl-Stationssgl-Walenb	Noord	06 gereed	2015-2016	99	Rioolvervanging
141	Waterplein Benthemplein	Noord	06 gereed	2010-2013	99	Groot waterplein aangelegd. Opgeleverd in 2013.
142	Duiker Van Noortwijcksingel	Overschie	06 gereed	2016	99	Opgeleverd in mei 2016. Afspraak uit GWP Overschie. Zorgt voor betere waterafvoer vanuit Overschie naar gemaal Taludweg.
143	Grotekerklein	Rotte	06 gereed	2016-2017	99	Onderdeel Vergroeningsopgave gem. Plein groener maken icm meer water vasthouden. Ambitie in 2016 gereed.
144	Economische onderbouwing WSR	Rotterdam	06 gereed	2016-2017	99	Inzicht in kosten en baten van waterbestendige projecten
145	3Di	Rotterdam	06 gereed	2013-2018	99	Opgeleverd eind 2017. Samen met Rotterdam, HHD en WSHD.
146	Maak Middelland hoosbuiproof	Rotterdam	06 gereed	2017	99	Opzetten pilot om bewoners advies/ontwerp te geven hoe men hun eigen tuin waterbestendig kan (her)inrichten.
147	StraaDkrant 2.0	Rotterdam	06 gereed	2016-2017	99	Opgeleverd in april 2017. Waar in de eerste straatDkrant de nadruk lag op 'wat' we in de straatD allemaal kunnen en willen, zal in de tweede editie de focus liggen op 'hoe' we dit gaan doen. Hoe geven we de transitie van straat naar straatD vorm?
148	Herijking wateropgave Rotterdam	Rotterdam	06 gereed	2016	99	Berekenen wateropgave Rotterdam op basis van nieuwe klimaatmodellen en actuele geografische gegevens. Gereed najaar 2016.
149	Climate Change Resilience	Rotterdam	06 gereed	2014-2020	99	zie email Arnoud Molenaar 27 nov 2015
150	Critical Infrastructures	Rotterdam	06 gereed	2014-2020	99	zie email Arnoud Molenaar 27 nov 2015
151	Cyber Resilience	Rotterdam	06 gereed	2014-2020	99	zie email Arnoud Molenaar 27 nov 2015
152	Langetermijn Visie en Strategie RoSA	Rotterdam	06 gereed	2014-2016	99	strategie circulaire afvalwaterketen link bewaken naar wateropgave
153	Raingain	Rotterdam	06 gereed	2011-2017	99	Regenradar op Delfse Poort. Project klaar. Vervolg nog onduidelijk.

ID	project	gebied	fase	planning	PRIO	toelichting
154	Studie waterberging wvp1	Rotterdam	06 gereed	2016	99	Studie naar mogelijkheden om regenwater te bergen in ondergrond. Drie pilots worden uitgewerkt: 1. Vijver Nai, 2. Tramremise Kleinweg, 3. Spartastadion
155	Website Huisje, Boompje, Beter	Rotterdam	06 gereed	2016	99	Opzetten website door Groenblauw -> hoe klimaatbestendig in jouw huis en tuin en wat kan je zelf eraan doen. Vernieuwde versie online in juni 2016.
156	Duiker Heemraadsingel-vijver	Centrum-DH	08 vervallen	2017	99	Kans om duiker te vervangen/vergroten agv werk aan kabels en leidingen.
157	Afkoppelen Haagse Veer	Centrum-DH	08 vervallen	2016	99	Nav contact tussen VVE en Wolbert over Geveltuin XXL
158	NVO's Essenburgsingel	Centrum-DH	08 vervallen	2015-2016	99	Wordt onderdeel van Essenburgpark
159	Oostplein	Kralingen	08 vervallen	2014-2018	99	Zichtbaarheid gemaal kan worden versterkt bij herinrichting plein. Geen wateroverlastopgave. Weinig concrete kansen en te beperkte budgetten beschikbaar. Voorlopig op hold
160	NVO Bergsingel	Noord	08 vervallen	2017	99	Initiatief bewoners om nvo's in singel uit te breiden. Voorwaarden gesteld door HHSK (niet in bestaand profiel).
161	Bastapand (Tangoschool)	Noord	08 vervallen	2016	99	Verhardingsoppervlak verkleinen en afkoppelen, status onbekend. Combineren met rioolvervanging Agniesebuurt. CP Bart Peter van gem.
162	Polderdak Katshoek	Noord	08 vervallen	2014-2015	99	Niet haalbaar: eigenaar pand werkt/betaalt niet mee.
163	Stadscamping	Noord	08 vervallen		99	Maatregelen gewenst om wateroverlast aan te pakken. Is aan de eigenaar.
164	Helipoortterrein/Stroveer	Rotte	08 vervallen	2015-2016	99	Onderzoek naar mogelijkheden om waterkwaliteitsknelpunten aan te pakken. Afkoppelen en mogelijk dempen water.
165	Monitoring AWK, WS, WKL	Rotterdam	08 vervallen	2016-2020	99	Aanvraag voor Europese subsidie om te gaan monitoren aan riool- en watersysteem. Onderdeel watersysteem/HHSK.
166	Monitoring riool	Rotterdam	08 vervallen	2016-2020	99	Aanvraag voor Europese subsidie om te gaan monitoren aan riool- en watersysteem. Onderdeel riolsysteem/Rotterdam.
167	Communicatiestrategie Wateroverlastopgave HHSK	Rotterdam	08 vervallen	2016-2017	99	Intern spoor: wat is de identiteit van HHSK in samenwerkingsprojecten. De Rotterdammers waterbewust maken om de wateroverlastopgave aan te pakken. Relatie met COM WSR.